

Pyrus communis

37

Peer

De Althæa Pers

AS

BLAD

BLOEIWIJZE

BIJPRODUCT

STUIFMEEL

WORTEL

ZAAD

ZOMERTAK

HOUT

SCHORS

VRUCHT

GASTEN DIERLIJK

GASTEN PLANTAARDIG

TAKDOORSNEDE

WINTERTAK

Pyrus communis

Peer

*Naast het huis waarvan ik droom
staat een hele grote boom.
Daarin groeien appels en peren.
Je moet ze eens proberen.*

Iris, 12 jaar

De peer is een telg uit de Rosaceae, de rozenfamilie, die meer dan drieduizend vertegenwoordigers telt, verspreid over de hele wereld. Er bestaat een grote diversiteit binnen de rozenfamilie. Natuurlijk de roos, als symbool van de liefde, maar ook vrouwenmantel, het Drents krentenboompje en de belangrijke fruitbomen van de gematigde streken als: appel, peer, kers, pruim, abrikoos, perzik, braam, framboos en aardbei; zij alle maken deel uit van de rozenfamilie. De peer behoort tot het geslacht *pyrus*.

¶ De peer komt oorspronkelijk in het wild voor in Zuid-, Midden- en Oost-Europa als ook in het aangrenzende Zuidwest-Azië. Bij paalwoningen uit het Neolithicum, 10.000 jaar vóór Chr., zijn in Zwitserland resten aangetroffen van de wilde peer. Er is een vermelding uit de 17e eeuw van wilde vormen van de appel en de peer in onze streken en wel in het Zalkerbos aan de IJssel bij Zwolle. Toch werd de peer in tegenstelling tot de appel niet verder gekweekt.

De gekweekte soorten hadden de naam dat ze, rauw gegeten, slecht voor de gezondheid zouden zijn.

¶ De peer is een boom of een hoge struik met een piramidevormige kroon. Hij kan een hoogte bereiken van zo'n achttien meter. Relatief gezien heeft hij weinig takken. De lange takken eindigen meestal in een doorn. De donkergrijze of bruine bast is fijn gebarsten.

¶ Het heldergroene blad is rond tot eirond met een fijn gezaagde rand. De bladsteel is ongeveer even lang als de bladschijf. Er zijn geen uitspringende nerven.

¶ In de vroege lente komt de peer in bloei. De vrij grote, witte bloemen staan in schermvormige trossen. De kersrode helmknoppen steken scherp af tegen het wit van de kroonbladen. De bloemstelen dragen steelblaadjes aan de voet. De vrucht is een typische pitvrucht met de vorm die wij in ons dagelijkse spraakgebruik *peervormig* noemen. Hoe origineel.

¶ De vrucht wordt door Homerus genoemd in zijn Odyssee en was, min of meer als erotisch symbool, aan grote godinnen als Hera en Aphrodite gewijd. Uit het hout van de perenboom werden, zoals Pausanius bericht, de Herabeelden in Tiryns en Mycene gesneden. De Frankische dichter Hugo von Trimberg weefde in de 13e eeuw een uitgebreide allegorie rond een perenboom, waarvan de vruchten deels in doornen, deels in het water en op het groene gras vielen. De perenboom staat daarbij voor oermoeder Eva, de mensen zijn haar vruchten. Wie niet in het groene gras van het berouw valt, zal nooit de hemel betreden.

¶ Het kernhout en spinhout zijn beide roodachtig, rozebruin van kleur. Het hout is vast en taai met een zeer fijne en dichte nerf. Het perenhout heeft een sterke neiging om te trekken en te werken. Om dat te voorkomen moet het enige jaren goed gewaterd en lang nagedroogd worden. Perenhout is zeer geschikt voor de vervaardiging van blaasinstrumenten. Het is ook zeer gezocht voor inleg-, snij- en beeldhouwwerk. Schaakstukken en gebeeldhouwde knoppen en grepen zijn daar mooie voorbeelden van. Verder wordt het hout ook wel gebruikt voor het maken van tekenmaterialen.

¶ De appel heeft altijd meer populariteit genoten dan de peer. Als erotisch symbool werd de peer in de christelijke Middeleeuwen toch al niet zo gewaardeerd. Het verhaal ging, dat in het paradijs een wilde perenboom stond, waarin de duivel huisde in de gedaante van een zevenkoppige draak. Het was niet verstandig in die perenboom te klimmen, want de duivel zorgde er wel voor dat je eruit viel.

¶ De naar onder breder wordende vorm van de peer doet denken aan een vrouwenfiguur met een breed bekken; om die reden wordt er in de psychiatrie een seksuele betekenis aan toegeschreven. De peer heeft in het volksgeloof duidelijk een vrouwelijke betekenis. Zo werd er ooit bij de geboorte van meisjes een perenboom geplant. Werd het een jongen, dan plantte men een appelboom.

¶ Middeleeuwse medicijnmeesters pasten delen van de perenboom toe als een sterk middel tegen

vergiftigingen. Er werd bij de bereiding van paddestoelen altijd een wilde peer meegekookt om eventuele giftige exemplaren te neutraliseren. Een aftreksel van bast en bladeren werd gegeven bij diarree. Daar komt het recept vandaan: alle peren stoppen de buijck. Zoals vermeld: het eten van rauwe peren werd als zeer ongezond beschouwd. Je kon ze dus beter gekookt of gebakken eten. Ook alcohol maakte veel goed want: peren zonder wijn zijn venijn.

¶ In onze spreekwoorden en gezegden komen we de peer regelmatig tegen. Zo kan het gebeuren dat *een toffe peer na een muilpeer* behoorlijk met *de gebakken peren kan zitten*. Maar dat is *appels met peren vergelijken*.

Vindplaats: Jorispark Oostsingel, Delft

